Haladó funkciók és innovatív fejlesztések az EPrints és Omeka szoftverek körében

Nagy Dóra SZTE Klebelsberg Könyvtár dora.nagy@ek.szte.hu

Nagy Gyula SZTE Klebelsberg Könyvtár gyula.nagy@ek.szte.hu ORCID: 0000-0002-8391-2851

Advanced features and innovative developments of softwares including EPrints and Omeka

The University of Szeged Klebelsberg Library has been using EPrints for handling institutional repositories since 2010. As we have progressed together with the program, we have been continually trying to exploit most of its components. In the presentation, we focus on introducing features that may be less widely used within the framework of Hungarian practice. Furthermore, some of our own innovations will also be revealed, for example, the possibilities of setting-up subject headings to the EPrints, managing file formats beyond PDF, the experience of using the statistics module, and the flexibility of designing metadata input forms.

In addition to text documents, several image collections have been recently digitized in our library. Access to these images is not provided through the institutional repositories, we use another open source software called Omeka. This system is equipped with a wide range of customizations through various extensions. It is able to manage user and access types, perform geolocations and offer various crowdsourcing techniques (collaboration, commenting, and sharing). After a brief introduction to the Omeka, some practical solutions will be demonstrated: Which types of extensions are we using? What are our future plans concerning this service? **Keywords:** repozitórium, képarchívum, EPrints, Omeka, tárgyszórendszer, crowdsourcing

Bevezetés

A könyvtárak mindig is élen jártak a nyílt forráskódú szoftverek használatában, így nem meglepő, hogy az elmúlt évtizedben a magyar repozitóriumi hálózat is ilyen alapokon épült ki. Tanulmányunk első felében ennek a hálózatnak az egyik alapvető építőkövét jelentő szabad szoftver, az EPrints repozitóriumkezelő rendszer kevésbé ismert, haladó lehetőségeit-funkcióit szeretnénk bemutatni (1.1.-1.6. fejezet). A második részben pedig egy a hazai gyakorlatban még kevésbé elterjedt, elsősorban képek és más médiaállományok kezelésére kifejlesztett ingyenes, Omeka nevű szoftver néhány bővítményének bemutatása olvasható (2.1.-2.2. fejezet). A programok általános szintű ismertetésén túl elsősorban azokra a magasabb szintű műveleteket megvalósító kiterjesztett szolgáltatásokra koncentrálunk írásunkban, amelyek használata még kevésbé gyökeresedett meg a hazai gyakorlatban. Erre próbálunk utalni írásunk címében a "haladó funkciók" szófordulattal. Azokat a

plusz szolgáltatást nyújtó lehetőségeket nevezzük haladó funkcióknak, amelyek nem érhetőek el a szoftver alap telepítésekor, vagy esetleg valamilyen rejtett funkcióként jelennek csak meg. A bemutatott esetekben ezen funkciók teljes körű kihasználásához bővítmények telepítése, konfigurálása, esetleg önálló fejlesztések adaptálása is szükséges.

1.1. EPrints – Statisztika bővítmény

Ezek körébe tartozik az EPrints statisztika bővítménye, amely 35 hazai EPrints repozitóriumot tekintve csak 14 esetében van telepítve, melyből 12 SZTE megvalósítású. Saját EPrints repozitóriumainkon kívül a BGE Publikációtárnál és Dolgozattárnál, valamint a Corvinus Disszertációk és Kutatások repozitóriumoknál érhető el ez a modul.

Maga az *IRStats2* nevű statisztika bővítmény az EPrints Bazaar bővítménykezelő felületéről telepíthető. Rengeteg féle statisztikai adatot kinyerhetünk segítségével. Többek között kilistázza a legtöbbször letöltött szerzőket és műveket, a repozitóriumban lévő tételek számát, az összes letöltésszámot, illetve a bővítmény telepítésétől kezdve grafikonon is ábrázolja a letöltési adatokat, piros vonallal megjelenítve az összesített átlagot. A bővítmény segítségével különféle jelentések elkészítése, illetve a tételek többféle szempont szerinti szűrése is lehetséges. Kimutatható például a letöltések országonkénti forrása (térképen ábrázolva), évenkénti összehasonlítás végezhető a repozitórium gyarapodásáról, illetve a dokumentumok típus szerint is megjeleníthetőek grafikonon. Az eredmények XML, JSON és CSV formátumban exportálhatók. Az SZTE Publicatio Repozitóriumnál az egyes tételek összefoglaló oldalán szintén megjelenik az adott rekordhoz tartozó letöltési statisztika.

Az összes SZTE-s repozitórium nyitóoldalán elérhető a statisztika főoldalára mutató link, amely szabadon böngészhető. Felhasználóink pozitív visszajelzései alapján helyes döntésnek bizonyult a statisztikai adatok nyilvánossá tétele, hiszen így pontos képet kaphatnak a repozitóriumban lévő anyagok használtságáról, ami tovább növelheti a népszerűséget és az érdekeltséget.

1.2. EPrints – Kötegelt szerkesztési lehetőségek adminisztrátori felületen

Munkánk során rendszeresen használjuk az adminisztrátori felületen elérhető kötegelt szerkesztési lehetőséget. Több száz rekord betöltésekor a *Batch Editing Tool* segítségével történik az élő archívumba mozgatás, emellett hatékonyan használható különféle metaadatok tömeges javítására. Ilyenkor az adminisztrátori felületen a 'Tételek keresése' menüben lekeressük a módosítani kívánt rekordokat, majd a találati lista bal felső sarkában a 'Batch Edit' lehetőségre kattintva jutunk arra a felületre, ahol a legördülő menüből kiválasztható az az EPrints mező, amelyet korrigálni szeretnénk, majd a 'Hozzáadás' gombra kattintva írhatjuk be az új értéket. Öt féle művelet hajtható végre, ami a mező típusától függően eltérő. Lehet törölni a mező teljes tartalmát vagy a tartalom egy részét, hozzáírni új adatot a meglévők elé vagy mögé, illetve karaktersorozatot cserélni.

Statisztika

Tetelek szürese Datumok	Elerne	eto jelentesek		
etöltések				
60 000				
45 000				
30 000				1
15 000				
0				
Apr Nov Jun 2012 2012 2013	Jan Aug 2014 2014	Mar Okt	Maj Dec Jul Feb	Szep Apr
evékenységek áttekintés 10,18	e 1 Tétel 00% Tel	jes szöveg	596,	045 Letöltések 65% Nyílt hozzáféré
evékenységek áttekintés <u>Manula 10,18</u> 10,18	e 1 Tétel 00% Tel	jes szöveg	596,	045 Letöltések 65% Nyílt hozzáféré
evékenységek áttekintés Mala 10,18 10,18 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	e 1 Tétel 00% Tel ek	jes szöveg	2010 2017 2018 2 596, Top szerzők 1. Csznó Bonő	045 Letöltések 65% Nyílt hozzáféré
evékenységek áttekintés <u>Manunkani</u> 10,18 10,18 1 egtöbbször letöltött tétel <u>Melyiket válasszuk? - Tényel</u> <u>érvek a diklofenák sókról</u>	e 1 Tétel 00% Tel ek <u>cés</u> 8,	jes szöveg	2010 2011 2013 2013 596, Image: State of the state of	045 Letöltések 65% Nyílt hozzáféré 27,211
evékenységek áttekintés 	e 1 Tétel 00% Tel ek <u>s és</u> 8,4 and	jes szöveg	Top szerzők 1. Csapó, Benő 2. Vécsei, László 3. Kiss. János	045 Letöltések 65% Nyílt hozzáféré 27,211 15,929 14.050
evékenységek áttekintés Magnetisztek attekintés 10,18 10,18 1 egtöbbször letöltött tétel Melyiket válasszuk? - Tényel érvek a diklofenák sókról What is Privacy? The History	e 1 Tétel 00% Tel ek < <u>ć</u> s 8,- and 5,-	jes szöveg	Top szerzők 1. Csapó, Benő 2. Vécsei, László 3. Kiss, János 4. Solymosi, Frigyes	045 Letöltések 65% Nyílt hozzáféré 27,211 15,929 14,050 13,695
evékenységek áttekintés 10,18 10,18 10,18 1 egtöbbször letöltött tétel Melyiket válasszuk? - Tényel érvek a diklofenák sókról What is Privacy? The History Definition of Privacy Az európai integráció politika	e 1 Tétel 00% Tel ek <u>cés</u> 8,- <u>and</u> 5,- <u>ai</u> 3,-	jes szöveg 468 333	Zolio Zolio <td< td=""><td>045 Letöltések 65% Nyílt hozzáféré 27,211 15,929 14,050 13,695 13,149</td></td<>	045 Letöltések 65% Nyílt hozzáféré 27,211 15,929 14,050 13,695 13,149

 Batch Editing Tool

 Állapot valamelyike megtalálható "Felhasználói munkaterület" ÉS Cím "teszt". Az eredmény -Dátum, Szerző, Címszerint rendezve..

 Applying batch alterations to 8 items (only first 8 shown):

 Teszt Elek Teszt, Teszt Elek teszt, (Teszt Elek teszt, (Teszt Elek teszt, (Teszt Elek teszt c Teszt Elek teszt c Teszt Elek teszt 2 	2018) 2018) <u>ím bat</u> Jegyze <u>ím.</u> [Je	[Online oktatási cs [Jegyzet, tankönyv tch. [Online oktatás et, tankönyv] gyzet, tankönyv] ne oktatási csomag	i csomag (e-learning lecke/ti] i csomag (e-learning leck (e-learning lecke/téma)]	(ma)] (ce/téma)]		
	Modi	fy Records		Remove all	Records	
		Kiegészítő névelem	Családi név	Keresztnév	En	nail
Append new value	•	Т	eszt	Elek		
			Tanszék, in	tézet	~	
Prepend new value	•	Angol Tanszék				
			Dátum	~		
Replace value with	Év:	2019 Hónaj	p: Àprilis 🔻 I	Nap: 25 🔻 🦳		
Dátum			 Hozzáad 			

2. ábra – A Batch Editing Tool használat közben: új szerző felvétele, tanszék és dátum mező kitöltése

1.3. EPrints – Összetett űrlap több szereplő kiszolgálására

Az EPrints képes arra, hogy olyan beviteli űrlapot definiáljunk, amelynél az egyes mezőkhöz és állomásokhoz csak bizonyos jogosultsággal rendelkezők férhetnek hozzá. Az SZTE Publicatio Repozitóriumnál és az SZTE Elektronikus Tananyag Archívumnál beépítettük ezt a lehetőséget, ugyanis ezek esetében külső felhasználók is töltenek fel anyagokat: előfordulnak olyan adatmezők, melyek csak a szerkesztők számára relevánsak, ezekkel nem akartuk feleslegesen terhelni a feltöltőket, emiatt számukra egy egyszerűsített űrlap jelenik csak meg a legfontosabb mezőkkel.

Emellett, a munkafolyamat konfigurációja során lehetőség van különböző elágazások létrehozására is. Nem csak felhasználó, hanem EPrints típus szerint is változtatni lehet a különböző metaadatmezőből álló űrlapokat: például videók esetében releváns a 'Lejátszási idő', míg könyv típusnál az 'ISBN'. A fent említett két repozitórium esetében a jogi nyilatkozatot is hasonló elágazással oldottuk meg. Ez a legelső állomás, melyre a felhasználó érkezik, ha új rekordot szeretne létrehozni, és csak akkor tud továbblépni, ha elfogadta a nyilatkozatot.

1.4. EPrints – edulD

Az SZTE Open Online Oktatás (SZTE O3) stratégia és az EFOP-3.4.3-16-2016-00014 projekt megvalósításának részeként az SZTE Elektronikus Tananyag Archívum feladata az egyetemen keletkezett tananyagok hosszú távú megőrzésének biztosítása, szakszerű feldolgozása és szolgáltatása. A tananyagok megfelelő elérésének biztosítására szükségessé vált egy új, eddigi repozitóriumainknál még nem használt hozzáférési típus bevezetése. Az edulD használatára több hazai adatbázisnál láthatunk példát (Szaktárs, Typotex), amely megoldás kivitelezhető intézményi repozitóriumoknál is. Jelenleg csak saját IDP-hez (Identify Data Provider) van bekötve az autentikáció, így egyelőre csak SZTE-s edulD-vel működik a rendszer.

1.5. EPrints – PDF-en túli fájlformátumok

A repozitóriumokban általában PDF formátumban tároljuk, szolgáltatjuk a digitalizált vagy eleve elektronikusan keletkezett anyagokat, azonban az EPrints valójában sokféle fájlformátumot képes kezelni: MP3, ZIP, PPT stb. Ha az adott fájlformátumot a böngésző támogatja, akkor külső program igénybevétele nélkül, a böngészőben is megtekinthetőek a tartalmak. Ilyen formátumok a PDF, a HTML, a különböző kép és videó fájlok (JPG, MP4 stb.).

Az SZTE Elektronikus Tananyag Archívumban elkezdtünk HTML oldalakat is archiválni, ugyanis rengeteg ilyen típusú tananyagot találtunk, melyeket nem lehetett PDF formátumba konvertálni az interaktív megoldásaik miatt.

HTML oldalak archiválása a következőként történik: a lementett oldalt egy tömörített mappában feltöltjük EPrints-be, majd rendszeren belül kicsomagoljuk 'Single' módban, ezután lehet kiválasztani a fő fájlt (ami általában index.html). Nyilvános felületen a rekordban csak a fő fájl jelenik meg, a többi háttérben marad. Ezzel a megoldással felhasználóbarát módon lehet böngészni a weboldalt EPrints-en belül, nem kell a csomagot saját gépre letölteni.

Nagy Dóra – Nagy Gyula:

Haladó funkciók és innovatív fejlesztések az EPrints és Omeka szoftverek körében

		Tétel né Ez a tétel URL ci <u>http://eta</u>	é zet: <u>Fizikai (</u> ímmel van az Rep a.bibl.u-szeged.hu	optika pozitóriumbar /1693/	in:
Tétel v	visszavonása	Mozgatás vi	issza a Feladatol	Tétel megsemmisítése	
Részletek		Akciók		Történet	Kiadások
jogi ny <mark>il</mark> atkozat					Adatok szerkesztése
<u>Jogi nyilatkoza</u>	at: Elfogadom a	feltételeket és kije	elentem, hogy a fe	eltöltött anyag	g a saját szerzői művem.
típus					Adatok szerkesztése
<u>Oktatási anyag típus</u>	a: Jegyzet, tank	önyv			
feltöltés					Adatok szerkesztése
	Tipus: Webo • fizika optika • fizika optika • fizika optika • fizika optika • fizika optika • fizika optika • fizika optika • fizika optika	Idal. Nyelv: magy optika/titan.physx /eXe_LaTeX_matl optika/titan.physx /eXe_LaTeX_matl optika/titan.physx /eXe_LaTeX_matl optika/titan.physx /eXe_LaTeX_matl optika/titan.physx /eXe_LaTeX_matl optika/titan.physx /eXe_LaTeX_matl optika/titan.physx /eXe_LaTeX_matl	var. Hozzáférés s <u>cu-szeged hu/tam</u> <u>h_7.19.gif</u> <u>cu-szeged hu/tam</u> <u>h_84.1.gif</u> <u>cu-szeged hu/tam</u> <u>h_624.gif</u> <u>cu-szeged hu/tam</u> <u>h_488.gif</u> <u>cu-szeged hu/tam</u> <u>h_5.22.gif</u> <u>cu-szeged hu/tam</u> <u>h_222.gif</u> <u>cu-szeged hu/tam</u> <u>h_36.6.gif</u>	zintje: Nyilvá lop411c/publi lop411c/publi lop411c/publi lop411c/publi lop411c/publi lop411c/publi lop411c/publi	ános. Fő fájl: fizika_optika/index.html. lic_html/Fizikai lic_html/Fizikai lic_html/Fizikai lic_html/Fizikai lic_html/Fizikai lic_html/Fizikai lic_html/Fizikai

3. ábra – Egy HTML alapú tananyag tételnézetben

1.6. EPrints – Szakterületi besorolás

Mivel a tananyagok az egyetem minden karáról érkezhetnek, a tartalmi feltárást elősegítendő bevezettünk egy szakterületi besorolást. Ehhez a H2020 projekthez készítetthétszintes, angolés magyar¹ nyelvenis rendelkezés reállótárgyszórendszert választottuk, melyet a megújult MTMT2 is beépített. A taxonómia két ágra bomlik: "Tudomány" (N=~3400); "Gazdálkodás és innováció" (N=~300). Az EPrints illesztés során a témák mindegyike új ID-t kapott, illetve kivettük belőle a 'Gazdálkodás és innováció' ág kategóriáit. A táblázatot az elkészített XML séma alapján EPrints-be tölthető XML formátumra konvertáltuk az XMLBlueprint² program segítségével.

Az EPrints-en belül a 'subject' típusú mező tartalmazza a tárgyszavakat, melyek módosítására, kiegészítésére az adminisztrátori felületen van lehetőség. A rekord szerkesztési munkafolyamatában egy külön lapon kaptak helyet a szakterületek, melyek közül több is hozzárendelhető egy rekordhoz. A külső, nyilvános felületen a böngészés szakterület szerinti nézetben csak azok a kategóriák láthatóak, melyekhez van már rekord rendelve. Ezek tovább csoportosíthatók szerző és oktatási anyag típusa szerint, valamint minden besorolt rekord tételnézetében is megjelennek a tárgyszavak.

¹ A fordítás Tichy-Rács Ádám munkája.

² XML Editor – XMLBlueprint. <u>https://www.xmlblueprint.com</u>

(cc)	•
	BY

A	В	С	
1 1 - szülő	- 2 - ID -	3 - angol	🝷 4 - magyar
2 subjects	10000	01. Natural sciences	01. Természettudományok
3 10000	1 1 0 0 0	01.01. Mathematics	01.01. Matematika
4 1_1_0_0_0	1 1 1 0 0	01.01.01. Pure mathematics, applied mathematics	01.01.01. Elméleti és alkalmazott matematika
5 1_1_1_0_0	1_1_1_0	01.01.01.01. Logic and foundations	01.01.01.01. Logika és alapvetés
6 11100	1 1 1 2 0	01.01.01.02. Algebra	01.01.01.02. Algebra
7 1 1 1 0 0	1 1 1 3 0	01.01.01.03. Number theory	01.01.01.03. Számelmélet
8 11100	1 1 1 4 0	01.01.01.04. Algorithms and complexity	01.01.01.04. Algoritmusok és komplexitás
9 11100	1 1 1 5 0	01.01.01.05. Algebraic and complex geometry	01.01.01.05. Algebrai és komplex geometria
	<pre><subjec <subjec <name></name></subjec </subjec </pre>	<pre>id= nctps://stainbullersequence/name/id/subject. tid>5 & 3 _ 0 im=>05.08.03. Konyvtártudomány ng>hu m> im=>05.08.03. Library science ng>en m> is> is> is> is> is5 & 0 _ 0 its> table>TRUE </pre>	

4. ábra – Az átalakított táblázat, valamint a betöltésre kész XML részlete

				A	datok s	zerk	esztése: te	eszt								
	jogi nyilatkozat	-	típus	-+	feltöltés	+	metaadatok	→ sz	akterület	-	benyújtá:	s				
			< Vissza	1	Ment	tés	Mégse	Тоу	ább >	1						
zakterület																
álassza ki a het kinvitni a	listából azt a kateg az alsóbb kategória	góriát ákat	, amely a	a legr	negfelelő	bb. Ha	szükségesnel	k látja, tov	rábbi két-	-háron	n kategóriát	is megje	lölhet. A	Hozzáad	ás' gombo	ot használ
	in a construction of the c				(cod)		T									
					Eltáv		01 Matematik	отапуок а								
					Eltáv		01.01 Flméle	a tiésalkal	mazott m	atema	atika					
					Eltáv	/olít 01	01.01.01. Log	ka és ala	pvetés							
	Ker	esés	a témáb	an:							Keres	és	Törlés			
01 .	Természettudom	ányo	k													
	1.01. Matematika	1														
	01.01.01. Elmél	eti és	alkalma	azott	matemat	tika										
	Hozzázd 01.01.02	. Stat nítás-	ISZUKA e	s valo mácio	ótudomár) IV										
	Hozzáad 01.02. GZdi	ai tud	lományo	k	Judomar	''										
	Hozzáad 01.04. Kém	iai tuo	dományo	ok												
	Hozzáad 01.05. Föld	- és k	apcsoló	dó kö	rnyezettu	domái	nyok									
	Hozzáad 01.06. Bioló	ogiai t	udomány	yok	ányok											
	záad 02. Műszakié	s tech	nológiai	tudo	mányok											
Hozz	záad 03. Orvos- és	egés	zségtudo	mán	y											
Hozz	záad 04. Mezőgazd	laság-	-tudomái	nyok												
+ Hozz	záad 05. Társadaloi	mtudo	ományok													
Hoza	záad 06. Bolcsesze	ttudoi	manyok													
										~						
			< Vissza	1	Ment	és	Mégse	Tov	ább >							

5. ábra – Szakterületek az EPrints szerkesztői felületén

Ezt a szakterületi besorolást jelenleg az SZTE Elektronikus Tananyag Archívumban használjuk, de tervezzük bevezetni az SZTE Publicatio és az SZTE Doktori repozitórium okban is.

2.1. Omeka – Általános tulajdonságok

Nemrégiben új intézményi kép- és médiaarchívum³ kialakítása vált szükségessé a korábbi MARC alapú képi nyilvántartásaink kiváltására. Erre a célra az Omeka Classic szoftvert választottuk, mely egy könyvtárak, múzeumok, levéltárak számára létrehozott nyílt forráskódú program, amit 2007-től fejleszt a Roy Rosenzweig Center for History and New Media intézet. A projekt támogatói között szerepel többek között a Library of Congress is⁴

A működéshez szükséges környezet: Linux operációs rendszer; Apache HTTP szerver; MySQL adatbázis-kezelő; PHP szkriptnyelv és ImageMagick képszerkesztő .⁵ Kezelőfelülete hasonlít az elterjedt tartalomkezelő rendszerekhez, mint pl. a WordPress, így viszonylag könnyen megtanulható a kezelése.

SZTE Kēptār ēs Mēdiatē	ka Bôvîtmênyek	: Megjelenés Felhasználók Beállítások Üdvözlöm, Super User Kilépé
Kezelöpult	Kezelőpult	Q
Elemek		
Gyűjtemények	Letölthető az Omeka újabb verziója. Frissítés 2.7	
Elemtípusok		
Címkék	17931 7 1384 37	13 Center Row szte ek 1
Simple Pages	elemek gyűjemenyek cünkek bövűmenyek jemű	sandiok teinu kiunlusok
Térkép	Legfrisebb dokumentumok	Legfrissebb gyűjtemények
Gyűjteményfa	Erdélyi László egy. ny. r. tanárának, a Magyar Szerkesztés	Egyetemi Videógyűjtemény Szerkesztés
Kiállítások	muvelodestorteneti intezet igazgatojanak bucsuztatasa	Egyetemtörténeti fotóalbum (Szegedi egyetemi tudástár Szerkesztés
CSV Import+	A Ferenc József Tudományegyetem történészhallgatói Szerkesztés	8.)
Bulk Editor	A Ferenc József Tudományegyetem történészhallgatói Szerkesztés	Egyetemi könyvtári képek Szerkesztés
Vendég felhasználók	A Ferenc József Tudományegyetem történészhallgatói Szerkesztés	Egyetemi Képgyűjtemény Szerkesztés
Hozzászólások	A Ferenc József Tudományegyetem történészhallgatói Szerkesztés	Szent-Györgyi Albert fotóalbumai Szerkesztés
History Logs	frahen hanne Ken	frankte hande den
Simple Vocab Plus	Uj elem nozzaadasa	Uj gyujtemeny nozzaadasa
Export	OAI-PMH Repository	
Relationships	Harvester can access metadata from this site https://mediateka.ek.szte.hu/oai- pmh-repository/request	
	Az Omeka jóvoltából Dokumentáció Támogató fórumok	Verzió 2.6.1 Rendszerinformáció

6. ábra – Az Omeka Classic adminisztrátori felülete

Az Omekát részben a részletes dokumentáció miatt választottuk, nem csak felhasználói⁶, de fejlesztői⁷ szempontból is jól dokumentált, valamint aktív felhasználói közösség virágzik a hivatalos fórumon⁸. A közösségi segítséggel készült fordításokat a Transifex szolgáltatáson keresztül⁹ gyűjtik. Kollégáink segítségével

³ SZTE Képtár és Médiatéka. <u>https://mediateka.ek.szte.hu</u>

⁴ Az Omeka projektről. <u>https://omeka.org/about/project</u>

⁵ Omeka Classic rendszerkövetelmények. <u>https://omeka.org/classic/docs/Installation/</u> System_Requirements

⁶ Ómeka Classic felhasználói dokumentáció. <u>https://omeka.org/classic/docs</u>

⁷ Omeka Classic fejlesztői útmutató. https://omeka.readthedocs.io/en/latest

⁸ Omeka Classic fórum.<u>https://forum.omeka.org/c/omeka-classic</u>

⁹ Omeka Classic fordítások. <u>https://www.transifex.com/omeka/omeka</u>

elkészítettük több bővítmény és az alaprendszer nagy részének magyar fordítását, amely elérhető a fent említett oldalon és bekerült az Omeka Classic legújabb 2.7-es verziójába.

A sokrétű tartalomszolgáltatási funkcióknak köszönhetően a szolgáltató intézmények igényeihez jól igazítható a rendszer. Használhatjuk a már elérhető témák egyikét¹⁰, de elkészíthetjük saját, intézményi arculathoz igazodó megjelenésünket is. A különféle bővítmények segítségével térképen ábrázolhatjuk a rekordjainkat és virtuális kiállításokat készíthetünk belőlük. Felhasználóinkat is bevonhatjuk a feldolgozás folyamatába, hozzászólások és egyéb közreműködések formájában. Mivel a rendszer képes többféle felhasználótípus kezelésére, alkalmas crowdsourcing projektek megvalósítására is.

A feltöltési folyamat többlépcsős, illetve egy elemhez több fájl is feltölthető. Első lépés a metaadatmezők kitöltése, majd az elem típusának meghatározása (kép, hanganyag, szöveg stb.). Ezután lehet feltölteni a fájlokat, címkéket hozzáadni és egyéb bővítmények nyújtotta lehetőségeket használni pl. térképen megjelölni a helyszínt.

Egy elem lehet nyilvános vagy privát. Utóbbi nem jelenti feltétlenül azt, hogy a felhasználóktól teljesen elzárt lenne. Az Omeka Classicban alapból elérhető négy felhasználótípus egyike a 'Researcher' felhasználó, aki megtekintheti a nyilvános és zárt tartalmakat is, de semmilyen módon nem tudja azokat módosítani. Vagyis megengedjük a felhasználóinknak, hogy regisztráljanak az oldalunkra, ahol adminisztrátori jóváhagyás után a kutatók hozzáférést kaphatnak a teljes gyűjteményhez. A további felhasználótípusok a következők: 'Super' (legmagasabb szintű jogosultság), 'Admin' (új elem feltöltése és a már meglévő elemek szerkesztése, törlése), 'Contributor' (új elem feltöltése, ami csak ellenőrzés után nyilvános). A Guest User bővítmény segítségével megadható egy ötödik típus, az úgynevezett 'Guest' felhasználó, amely szükséges más bővítmények működéséhez (pl. Commenting).

Mivel az Omeka Dublin Core metaadat-struktúrát használ, a meglévő MARC rekordjainkat át kellett alakítani. Ehhez az ingyenes MarcEdit programot használtuk, amivel először egy CSV fájlba konvertáltuk az adatokat, majd a MARC mezőneveket helyettesítettük a megfelelő Dublin Core adatelemre és az így elkészült metaadatokat és fájl elérési utat is tartalmazó CSV fájlt betöltöttük Omekába a CSV Import+ bővítmény segítségével¹¹.

Bekerült az a jelentős képanyag is, melyek digitalizálása megtörtént az évek során, de még nem lettek egy rendszerben sem feldolgozva, így négy fő gyűjteményt alakítottunk ki: Egyetemi Arcképcsarnok; Egyetemi Képgyűjtemény; Shvoy Kálmán fotóalbumai; Szent-Györgyi Albert fotóalbumai (utóbbi három származik

¹⁰ Omeka Classic témák. <u>https://omeka.org/classic/themes</u>

¹¹ Részletek: Nagy Gyula, Nagy Dóra, Sándor Ákos: Tömeges adatkonverzió és rugalmas export-import lehetőségek az EPrints, OJS és Omeka szoftverek körében

Nagy Dóra – Nagy Gyula:

Haladó funkciók és innovatív fejlesztések az EPrints és Omeka szoftverek körében

Kezelőpult	Eler	mek böng	gészése (17151 összesen)		Q	
Elemek				1		
Gyűjtemények	Elei	m hozzáadása	Részletek megjelenítése Elemek keresése	Gyors szűrő		1 /1716 >
Elemtípusok	Öss	szes 17151 eredmén	iy kiválasztása		0	kiválasztott elemek Szerkesztés Törlés
Címkék		Cím \$		Létrehozó 🌩	Típus	Hozzáadás dátuma 🗢
Simple Pages		Rés	őkefalvi-Nagy Béla vizsgáztat szletek · Szerkesztés · Törlés	Liebmann Béla	Still Image	2019. márc. 29.
Térkép		N N				
Gyűjteményfa		AT a cost	Fanácsköztársaság 50. évfordulójára rendezett		Still Image	2019. márc. 20.
Kiállítások		kiál Rés	llítás látogatói az Egyetemi Könyvtárban szletek · Szerkesztés · Törlés			
CSV Import+	-					
Bulk Editor		Tov Egy	vábbképzési tanfolyam megnyitása az yetemi Könyvtárban	Kun Sándor	Still Image	2019. márc. 20.
Vendég felhasználók		Rés	szletek • Szerkesztés • Törlés			
Hozzászólások		Tov	vábbképzési tanfolyam az Egyetemi	Kun Sándor	Still Image	2019. márc. 20.
History Logs		Kör Rés	nyvtárban könyvtárosok részére szletek - Szerkesztés - Törlés			
Simple Vocab Plus						
Export		Fér	rfiak tánca az egyetemi néptánccsoportban		Still Image	2019. márc. 20.
Relationships		AND Res	szielek · Szerkeszles · IONES			

7. ábra – A betöltött elemek az adminisztrátori felületen

MARC adatbázisból). Utóbb létrehoztunk két algyűjteményt is az Egyetemi Képgyűjteményen belül: Egyetemi könyvtári képek és Egyetemtörténeti fotóalbum. A videófelvételek az Egyetemi videógyűjteményben találhatóak meg. Jelenleg is több, mint 16000 nyilvános és 1500 feldolgozásra váró elemet tartalmaz az adatbázis. A további gyarapodása folyamatos, az újonnan bekerülő és a meglévő papíralapú képanyag digitalizálása révén.

2.2. Omeka – Bővítmények

A hivatalos oldalon több, mint 90 bővítmény¹² található, melyből mi 21-et használunk, ezek közül sorolunk fel néhányat:

- A *Dublin Core Extended* bővítmény hozzáadja az összes Dublin Core metaadat mezőt a már meglévő alap 15 adatelemhez (pl. létrehozás dátuma).
- Az OpenStreetMap alapú *Geolocation* bővítmény használható az egyes elemek térképen való ábrázolására.
- A CSV Import+ bővítmény nemcsak metaadatokat és fájlokat, hanem egyéb adatelemeket pl. geokódokat is tud importálni. Többféle CSV struktúra áll rendelkezésre, melyek segítségével egy rekordhoz több fájl is betölthető egyszerre; utólagos nagy tömegű módosítás is végrehajtható, illetve az egész betöltés vissza is vonható.
- Az Exhibit Builder bővítménnyel lehet több aloldalt is tartalmazó virtuális kiállítást létrehozni, melynek akár a főoldaltól eltérő egyedi témát is készíthetünk. Az Exhibit Image Annotation ezen belül a képen szereplő dolgok megjelölésére (tagelésére) alkalmas.

¹² Omeka bővítmények. <u>https://omeka.org/classic/plugins</u>

 A Commenting bővítmény hozzászólási lehetőséget biztosít a felhasználóknak.
 A Guest User bővítménnyel együttműködve egy olyan felhasználói típust hoz létre, amely csak hozzászólás írására képes, bejelentkezés és adminisztrátori jóváhagyás után. A Social Bookmarking bővítmény minden elemhez megosztás gombokat társít (pl. Facebook, Twitter). Míg a SimpleContactForm regisztráció nélküli üzenetküldésre használható.

Ezek mellett több bővítmény tesztelése zajlik, ilyen például az *AvantRelationship*, mellyel kapcsolati háló hozható létre az egyes elemek között. A *Simple Vocab Plus* bővítménnyel pedig ajánló tárgyszólista készíthető. A tartalmi bővülést tekintve folyamatos a Szent-Györgyi Gyűjtemény feldolgozása, illetve további hagyatéki és egyetemi vonatkozású kép- és videóanyagok betöltése és feldolgozása.